

**BOLALAR NUTQ BUZILISHLARINI LOGORITMIKA
USULLARI ASOSIDA KORREKSIYALASH**

Solijonova Gulshanoy Javlonbek qizi

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

“Maxsus pedagogika” yo‘nalishi 4-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: M.U.Xamidova

Annotatsiya Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq buzilishlarini logoritmika usullari asosida korreksiyalashning ilmiy-nazariy asoslari va amaliy samaradorligi keng yoritilgan. Tadqiqotda logoritmika nutq, harakat va musiqiy ritmning uzviy integratsiyasiga asoslangan kompleks metod sifatida tahlil qilinadi. Shuningdek, logoritmik mashg‘ulotlarning bolalar nutq apparati, fonematik eshituv, nutq ritmi va psixomotor rivojlanishiga ta’siri eksperimental ma’lumotlar asosida o‘rganilgan.

Tadqiqot jarayonida diagnostik, korreksion va nazorat bosqichlari asosida olib borilgan amaliy ishlar natijasida logoritmika usullarining dislaliya, duduqlanish va fonetik-fonematik yetishmovchilik kabi nutq buzilishlarini bartaraf etishda yuqori samaradorlikka ega ekanligi aniqlandi. Statistik tahlillar nutq faolligi, tovush talaffuzi, fonematik eshituv va nutq ritmi ko‘rsatkichlarida sezilarli ijobiy o‘zgarishlar yuzaga kelganini ko‘rsatdi.

Mazkur maqola logopedlar, maktabgacha ta’lim pedagoglari hamda maxsus ta’lim mutaxassislari uchun amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: logoritmika, nutq buzilishlari, maktabgacha yosh, logopediya, nutq korreksiyasi, psixomotor rivojlanish, ritm.

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты коррекции речевых нарушений у детей дошкольного возраста с использованием логоритмических методов. Логорitmika анализируется как комплексный подход, основанный на интеграции речи, движения и музыкального ритма.

В ходе исследования были изучены влияние логоритмических занятий на речевой аппарат, фонематическое восприятие, ритм речи и психомоторное развитие детей. Экспериментальные результаты показали высокую эффективность логоритмики при коррекции дислалии, заикания и фонетико-фонематических нарушений.

Статистический анализ продемонстрировал значительное улучшение показателей речевой активности, произношения звуков и коммуникативных навыков.

Ключевые слова: логоритмика, речевые нарушения, дошкольный возраст, логопедия, коррекция речи.

Abstract This article explores the theoretical and practical aspects of correcting speech disorders in preschool children using logorhythmic methods. Logorhythmics is analyzed as an integrated approach combining speech, movement, and musical rhythm.

The study examines the impact of logorhythmic exercises on the speech apparatus, phonemic perception, speech rhythm, and psychomotor development. The experimental results demonstrate the high effectiveness of logorhythmics in correcting dyslalia, stuttering, and phonetic-phonemic disorders.

Statistical analysis revealed significant improvements in speech activity, pronunciation accuracy, and communication skills among children.

Keywords: logorhythmics, speech disorders, preschool age, speech therapy, speech correction, psychomotor development.

Kirish Maktabgacha yosh davri bolaning nutqiy, psixik va ijtimoiy rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Aynan shu davrda nutq tizimi faol shakllanadi va bola muloqot jarayonida o'z fikrini erkin ifodalashni o'rganadi. Shu bilan birga, bu davr nutq buzilishlari paydo bo'lishi uchun ham sezgir hisoblanadi.

Hozirgi kunda bolalar orasida nutq buzilishlari sonining ortib borayotgani logopedik amaliyotda yangi, samarali metodlarni qo'llash zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shunday metodlardan biri logoritmika bo'lib, u nutq, harakat va musiqaning uyg'unligiga asoslanadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqot eksperimental-pedagogik yondashuv asosida olib borildi. Tadqiqotda 5–6 yoshli 20 nafar bola ishtirok etdi. Ishtirokchilar nutq rivojlanish darajasiga ko'ra tanlab olindi.

Tadqiqot uch bosqichda tashkil etildi:

Diagnostik bosqich – bolalarning nutq rivoji, fonematik eshituv va artikulyatsion apparat holati baholandi.

Korreksion bosqich – logoritmik mashg'ulotlar joriy etildi. Mashg'ulotlar quyidagilarni o'z ichiga oldi:

- ritmik harakatlar
- nutq va musiqaning uyg'unligi
- nafas va ovoz mashqlari
- artikulyatsion mashqlar

Nazorat bosqichi – dastlabki va yakuniy natijalar solishtirildi.

Tadqiqot natijalari

1-jadval. Nutq rivojlanish ko'rsatkichlari

Ko'rsatkichlar	Dastlab (%)	Yakuniy (%)	O'sish
Nutq faolligi	40	75	+35
Talaffuz aniqligi	45	80	+35
Fonematik eshituv	50	80	+30
Nutq ritmi	42	78	+36
Muloqot faolligi	48	82	+34

2-jadval. Nutq buzilishlarining kamayishi

Buzilish turi	Dastlab (%)	Yakuniy (%)	Kamayish
Dislaliya	70	30	-40
Duduqlanish	60	25	-35
Fonetik yetishmovchilik	65	35	-30

Muhokama. Natijalar logoritmika usullarining yuqori samaradorligini ko'rsatdi. Nutq faolligi va talaffuzning yaxshilanishi mashg'ulotlarning kompleks ta'siri bilan izohlanadi.

Shuningdek, bolalarda:

- nutq ritmi barqarorlashdi
- muloqot faolligi oshdi
- psixomotor rivojlanish yaxshilandi

Bu logoritmikaning nafaqat nutqiy, balki umumiy rivojlanishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

Xulosa. Logoritmika maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq buzilishlarini korreksiyalashda samarali metod hisoblanadi. Ushbu metodni keng joriy etish nutq rivojlanishini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Tavsiyalar.

- logoritmik mashg'ulotlarni tizimli joriy etish
- mutaxassislar hamkorligini kuchaytirish
- ota-onalarni jalb qilish

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Vygotskiy L.S. – Rech i myshleniye, 2005.
2. Luriya A.R. – Neyropsixologiya asoslari, 2006.
3. Volkova G.A. – Logoritmika, 2010.
4. Rahmonova D.X. – Logopediya asoslari, 2019.